

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä

lastensuojelulain sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta.

Hallituksen esityksessä esitetään lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa laskettavaksi 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Lisäksi siinä esitetään erinäisiä teknisluontoisia muutoksia sekä tarkennuksia varhaiskasvatuksen järjestämisvastuuseen liittyen.

Edellisen, Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa ”Osallistava ja osaava Suomi - sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta” esitettiin lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nostamista 20 ikävuodesta 25 ikävuoteen. Tämä hallitusohjelman kirjaus toteutui hallituksen esityksestä (HE

542/2019) vuoden 2020 alusta.

Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa ”Vahva ja välittävä Suomi” todetaan, että “[Lastensuojelulainsäädännön] uudistuksessa varmistetaan lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden toteutuminen rajoitustoimien käytön edellytyksiä selkeyttämällä.” Hyvinvointialueen nuorisovaltuusto katsoo, että kyseinen

hallitusohjelman kirjaus on suuressa ristiriidassa hallituksen esityksen lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamiseksi kanssa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto katsoo, että hallituksen esityksen valmistelu sekä hallitusohjelman kirjaus lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskemisesta on tehty puutteellisin vaikutusarvioinnein eikä esimerkiksi Suomen kansallisen lapsistrategian mukaista lapsivaikutusten arviointia ole kyseisen hallituksen esityksen osalta tehty.

Edellisen lastensuojelun jälkihuollon ikärajaan tehdyn muutoksen vaikutuksia ei voida vielä kunnolla tai luotettavasti nuorisovaltuuston mielestä voida arvioida, koska ensimmäiset Marinin hallituksen aikana laajennetun jälkihuollon asiakkaat eivät vielä ole vielä saavuttaneet uutta 25 ikävuoden rajapyykkiä.

Nuorisovaltuusto ei voi tukea suoraan lapsiin ja nuoriin kohdistuvia säästötoimenpiteitä, erityisesti niissä tapauksissa, joissa leikkaukset kohdistuvat haavoittuvimmassa asemassa oleviin nuoriin, jotka tarvitsevat apua ja tukea sekä ammattilaisten ohjausta arjessa selviytymiseen. Nuorisovaltuusto toimii nuorten edunvalvojana hyvinvointialueilla, jotka vastaavat mm. lastensuojelun ja muiden sosiaalipalveluiden järjestämisestä ja katsomme tämän hallituksen esityksen olevan ristiriidassa lasten ja nuorten edun kanssa.

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman sopeuttamistavoite on olennaisesti ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että esimerkiksi jälkihuollon piirissä olevilta nuorilta heikennetään samanaikaisesti heidän oikeuttaan jälkihuollon palveluihin sekä muihin sosiaaliturvaetuksiin. Samanaikaisesti toteutettavat heikennykset voivat johtaa eriarvoistumis- ja syrjäytymisriskin nopeaan kasvamiseen, mikäli jälkihuollon piirissä olevia nuoria ei ohjata muiden sosiaali- ja terveystalouden sekä työllisyyspalveluiden piiriin.

Nuorisovaltuusto tiedostaa valtiotalouden sopeuttamistarpeen sekä talouden kokonaiskuvan muutokset, mutta haluaa korostaa, että lapsivaikutusten arvioinnit on tehtävä riittävän kattavasti ja laadukkaasti kaikkien lapsiin ja nuoriin kohdistuvien leikkausten kohdalla. Lisäksi nuorisovaltuusto haluaa kiinnittää erityisesti huomiota tämänkin esityksen lyhyestä lausuntokierroksesta ja katsoo, että sen valmistelutahti on sen merkittävyyteen nähden riittämätön.

Lastensuojelun jälkihuoltoa tulee kehittää tiiviissä yhteistyössä työntekijöiden, asiakkaiden sekä heidän läheistensä kanssa. Huoli esityksen konkreettisista vaikutuksista nuorten syrjäytymiskehitykselle ja palveluiden saatavuuden heikkenemiselle on todellinen ja jatkovalmistelussa tulee tarkastella esityksen tosiasiallisia vaikutuksia ja sitä, tuoko se tosiasiallisia säästöjä vai aiheuttaako se menojen kasvua muissa palveluissa.

Kuten hallituksen esityksessä todetaankin, on lastensuojelun jälkihuollon asiakaskunta hyvin kahtiajakautunut: osa nuorista pärjää hyvin myös omatoimisesti, mutta osa nuorista tarvitsee erityisen paljon apua ja tukea ja kyseinen palvelu on heille elintärkeää.

Nuorisovaltuusto vetoaa hallitukseen ja sosiaali- ja terveysministeriöön, jotta hallituksen esityksestä teetettäisiin kunnollinen ja laadukas lapsivaikutusten arviointi ennen sen käsittelyä valtioneuvoston yleisistunnossa ja toivoo, että hallitus arvioi uudelleen esityksen tosiasiallisia vaikutuksia lasten ja nuorten oikeuksiin, nuorten kokonaisyhyvinvointiin sekä esityksen vaikutuksia suhteessa muihin hallituksen kaavailemiin sosiaaliturvan heikennyksiin.

Pirkanmaan hyvinvointialueen nuorisovaltuusto yhtyy myös perhehoitoliiton lausunnossaan esittämiin kommentteihin ja siihen, että hallituksen tulee tarkastella lastensuojelun jälkihuollon ikärajaa osana lastensuojelulain laajempaa kokonaisuudistusta ja sitten, kun edellisellä vaalikaudella lastensuojelun jälkihuollon ikärajaan tehdyistä muutoksista on tehtävissä laadukkaat vaikutusarviointit.

Nuorisovaltuusto esittää myös, että valtioneuvosto tarkastelee kahden vuoden tarkasteluvälillä kyseisen lakimuutoksen vaikutuksia ja raportoi niistä tarkoituksenmukaisille tahoille.

Lausunto on käsitelty ja hyväksytty nuorisovaltuuston kokouksessa 1.9.2023.

Lepistö Pia
Pirkanmaan hyvinvointialue - Pirkanmaan hyvinvointialueen
nuorisovaltuusto, puolesta puheenjohtaja Eetu Hukkanen